

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.1.25>

СТОЦЬКИЙ Р.М.

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА: ДОСВІД СІНГАПУРУ

ANTI-CORRUPTION POLICY: SINGAPORE'S EXPERIENCE

У статті здійснено аналіз досвіду Республіки Сінгапур у сфері формування та реалізації антикорупційної політики. Розглянуто ключові нормативно-правові акти, інституційну структуру боротьби з корупцією, а також комплексний підхід, що поєднує законодавчі, адміністративні та превентивні механізми. Особливу увагу приділено ролі політичної волі, прозорості державного управління та високому рівню суспільної довіри до влади. Висвітлено можливості адаптації найкращих практик Сінгапуру в українському контексті з урахуванням сучасного стану національної антикорупційної системи. Сформульовано практичні рекомендації щодо вдосконалення вітчизняної політики у сфері запобігання та протидії корупції. Зроблено висновок, що антикорупційна політика Сінгапуру – це цілісна, послідовна та ефективна модель протидії корупції. До ключових її елементів належать: 1) антикорупційне законодавство: а) прийняття спеціалізованих законів, зокрема PCA та CDSA; б) встановлення суворих покарань та широкої юрисдикції для боротьби з корупцією як у державному, так і в приватному секторах; 2) незалежне антикорупційне агентство (Бюро з розслідування корупційних справ (CPIB)), орган, який підпорядкований безпосередньо прем'єр-міністру, що гарантує його неупередженість і політичну нейтральність; 3) системна правозастосовна практика: а) швидке, ефективне та неупереджене розслідування антикорупційних правопорушень, незалежно від посади чи статусу фігурантів; б) передача справ до Генеральної прокуратури лише після повного розслідування та зібрання доказової бази; 4) професійна та добросовісна державна служба: а) високі стандарти прозорості й етики в державному управлінні; б) адекватна оплата праці державних службовців як запобіжник корупційним проявам; в) чітка кадрова політика з акцентом на добросовісність і компетентність; 5) принцип «нульової толерантності» до корупції: а) застосування покарання за будь-яке правопорушення незалежно від суми хабара; б) формування громадської свідомості, де корупція розглядається як соціально неприйнятне явище; 6) висока громадська довіра та підтримка: а) розбудова культури добросовісності серед населення; б) активне залучення громадськості до виявлення та запобігання корупції; 7) прозорість та підзвітність державних процесів: а) цифровізація послуг, мінімізація людського фактору у взаємодії з державою; б) регулярна звітність і публічне обговорення результатів антикорупційної діяльності.

Ключові слова: антикорупційна політика, позитивний досвід, протидія корупції, Сінгапур, правове забезпечення, незалежне антикорупційне агентство.

The article analyzes the experience of the Republic of Singapore in the development and implementation of anti-corruption policy. Key legal acts, the institutional structure of anti-corruption efforts, and a comprehensive approach combining legislative, administrative, and preventive mechanisms are examined. Particular attention is paid to the role of political will, government transparency, and a high level of public trust in authorities. The article explores the potential for adapting Singapore's best practices to the Ukrainian context, considering the current state of the national anti-corruption system. Practical recommendations are proposed to improve domestic policies in the field of corruption prevention and control. The study concludes that Singapore's anti-corruption policy represents a holistic, consistent, and effective model of combating corruption. Its key elements include: 1) Anti-corruption legislation: a) the adoption of specialized laws

such as the PCA and CDSA; b) the imposition of strict penalties and broad jurisdiction covering both the public and private sectors; 2) An independent anti-corruption agency (Corrupt Practices Investigation Bureau, CPIB), a body reporting directly to the Prime Minister, ensuring impartiality and political neutrality; 3) Systematic law enforcement practices: a) prompt, effective, and impartial investigations of corruption offenses, regardless of the rank or status of those involved; b) cases are forwarded to the Attorney-General's Chambers only after thorough investigations and evidence collection; 4) A professional and ethical civil service: a) high standards of transparency and ethics in public administration; b) adequate remuneration for public officials to deter corruption; c) a clear personnel policy emphasizing integrity and competence; 5) Zero-tolerance principle: a) the application of punishment for any offense, regardless of the bribe amount; b) the cultivation of public consciousness viewing corruption as a socially unacceptable phenomenon; 6) High public trust and support: a) fostering a culture of integrity among citizens; b) active public engagement in detecting and preventing corruption; 7) Transparency and accountability of government processes: a) digitalization of public services to minimize human contact in government interactions; b) regular reporting and public discussion of anti-corruption outcomes.

Key words: *anti-corruption policy, best practices, corruption prevention, Singapore, legal framework, independent anti-corruption agency.*

Актуальність теми. Наразі Сінгапур справедливо вважається державою з одним із найнижчих рівнів корупції у світі, адже за даними Індексу сприйняття корупції (Transparency International, 2024) [1], ця країна сьомий рік поспіль разом із Данією та Фінляндією посідає лідируюче місце у рейтингу країн з низькою корупцією. Досягнення країни в галузі протидії корупції стали можливими завдяки впровадженню ефективної та комплексної антикорупційної системи, яка ґрунтується на чотирьох основних компонентах: якісній нормативно-правовій базі, належному функціонуванню судової системи, дієвому правозастосуванню та ефективному державному управлінню. Ці складові підтримуються сильною політичною волею та послідовним лідерством на найвищому рівні державної влади.

Нормативну основу боротьби з корупцією становлять два основоположних нормативно-правових акти: Закон про запобігання корупції (Prevention of Corruption Act, PCA) [2] та Закон про корупцію, обіг наркотичних засобів та інші тяжкі злочини (конфіскація вигод) (Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act, CDSA) [3]. PCA має широку юрисдикцію і охоплює випадки хабарництва як у публічному, так і в приватному секторах. У свою чергу, CDSA передбачає механізм конфіскації активів, отриманих у результаті корупційної діяльності, що посилює превентивний ефект. Комплексна реалізація норм вказаних законів перетворює корупційні правопорушення на діяльність із високим ступенем ризику та низькою очікуваною вигодою.

Який рівень загрози становить навіть незначний хабар у розмірі одного долара? На перший погляд, така сума може здатися символічною та незначною. Проте наслідки навіть мінімального прояву корупції можуть бути масштабними. Якщо не зупинити подібні практики на ранньому етапі, вони можуть укорінитися та стати частиною повсякденних взаємин у суспільстві. У такому випадку корупція перестає бути винятком і перетворюється на системне явище, коли жоден процес не відбувається без додаткової «винагороди». Це, своєю чергою, негативно впливає не лише на внутрішні процеси, а й на міжнародний імідж держави.

У цьому контексті Сінгапур дотримується принципу нульової толерантності до корупції, незалежно від розміру неправомірної вигоди. Причому навіть хабар у розмірі одного долара кваліфікується як кримінальне правопорушення.

Ілюстративним прикладом є справа 2019 року, коли двоє операторів навантажувачів були засуджені до позбавлення волі та сплати штрафів за систематичне отримання невеликих хабарів (від 1 до 10 доларів) від водіїв вантажівок за пришвидшення процесу завантаження та розвантаження контейнерів. Незважаючи на незначні суми кожного окремого хабаря, у підсумку ця схема принесла їм незаконний прибуток у кілька тисяч доларів, що ще раз підтверджує важливість запобігання навіть найменшим проявам корупційної поведінки [4].

Попри те, що Сінгапур довгий час демонструє відмінні результати у протидії корупції, вітчизняними науковцями приділяється недостатня увага аналізу його позитивного досвіду. Поодинокі вітчизняні монографічні роботи лише частково заповнили прогалини у вивченні

інституційної моделі антикорупційної політики цієї країни. Здебільшого дослідження зосереджуються на загальних характеристиках боротьби з корупцією без глибокого аналізу правових механізмів, управлінських рішень, організаційної структури та стратегічних підходів, що забезпечили Сінгапуру стабільно високі позиції у світових антикорупційних рейтингах. Означене актуалізує потребу виокремлення позитивного досвіду Сінгапуру з метою адаптації ефективних практик у вітчизняну антикорупційну політику, з урахуванням національних особливостей і правової системи України.

Відповідно, **метою** дослідження є аналіз законодавчого та інституційного механізму протидії корупції в Республіці Сінгапур, зокрема оцінка ефективності застосування Закону про запобігання корупції та Закону про конфіскацію вигод від корупційної діяльності, а також вивчення можливостей адаптації зазначених підходів до українського контексту з метою підвищення результативності національної антикорупційної політики.

Виклад основного матеріалу. У 1960 році прем'єр-міністр Сінгапуру Лі Куан Ю відмовився від хабара у розмірі понад 3 мільйони доларів США (еквівалент приблизно 25 мільйонів сингапурських доларів зараз) від агента Центрального розвідувального управління США (ЦРУ), щоб тримати в таємниці спробу шпигунства. «У мене було два варіанти: або я розбещуся, і я вношу свою сім'ю в список найбагатших людей світу за версією Forbes і залишаю свій народ ні з чим, або я служу своїй країні, своєму народу і дозволю своїй країні бути в списку 10 найкращих економік у світі. Я вибрав друге», – сказав пан Лі Куан Ю. [4, с. 1]. Власне, під питанням була репутація країни та її уряду.

Це залишається внутрішньою цінністю для Сінгапуру.

Зауважимо, що Закон про запобігання корупції (РСА, 1960 року) [5], тягар доведення своєї невинуватості поклав на обвинуваченого. Це означає, що він чи вона повинні довести, що отримали свої статки у законний спосіб. Будь-яке незрозуміле збагачення, неспівмірне з відомим джерелом доходу вважається неправомірним і може бути конфіскованим.

Також цікавим є саме визначення корупції – це отримання, прохання або надання будь-якої винагороди, щоб спонукати особу зробити послугу з корупційним наміром [6]. Зокрема важливим є те, що законодавство Сінгапуру класифікує як корупційні дії отримання різних видів винагороди, включаючи гроші, сексуальні послуги, власність, обіцянки, послуги тощо. Послуги також мають різні форми, такі як пошук конфіденційної інформації, поблагливість, особливі привілеї, контракти тощо [6].

Бюро з розслідування корупційних справ (Corrupt Practices Investigation Bureau, CPIB) [7] є єдиним агентством, відповідальним за боротьбу з корупцією в Сінгапурі. Зазначений державний орган має репутацію незалежного та ефективного інституційного механізму, який безпосередньо підпорядковується прем'єр-міністру країни, що гарантує його політичну незаангажованість та спроможність розслідувати корупційні правопорушення на всіх рівнях (включно з найвищими посадовими особами).

Це своєю чергою гарантує, що ситуація з корупцією в Сінгапурі залишається під контролем. CPIB серйозно ставиться до всіх отриманих повідомлень незалежно від того, чи відоме ім'я скаржника (з 215 повідомлень про корупцію, які надійшли у 2023 році, 98 (46%) були анонімними. Водночас з 81 справи, зареєстрованої для розслідування у 2023 році, 20 (25%) були анонімними). Рівень обвинувальних вироків у справах CPIB у 2023 році залишався на рівні 99%. Постійно високий рівень обвинувальних вироків у справах CPIB є свідченням якості розслідування Бюро, яке може витримати перевірку в суді, а також тісних робочих відносин між CPIB і палатами Генерального прокурора (AGC) у притягненні корупціонерів до відповідальності [8].

Якщо звернутися до вітчизняної статистики то можна отримати наступні дані, у 2023 році розслідувалось 25791 кримінальне правопорушення (з урахуванням правопорушень, облікованих у 2023 році та у минулі роки), з них прийнято рішення про звернення до суду стосовно 6296 правопорушень (з обвинувальним актом стосовно 6279 правопорушень) [9]. Тобто, йде мова про те, що тільки кожна четверта порушена корупційна справа в Україні завершується обвинувальним вироком. Отже, рівень якості розслідування та політичної волі керівництва у протидії корупції залишається недостатнім для забезпечення системної відповідальності правопорушників, що свідчить про потребу посилення інституційної спроможності антикорупційних органів, підвищення прозорості процедур та удосконалення механізмів притягнення до відповідальності.

Крім того, необхідно зазначити, що в Україні досить нещодавно стали приділяти увагу анонімним повідомленням про корупційні правопорушення. Так, відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та роз'яснення Національного агентства з питань запобігання

корупції від 14 липня 2020 року № 7 «Щодо особливостей перевірки повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» анонімне повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень підлягає розгляду, якщо наведена у ньому інформація стосується конкретної особи, містить фактичні дані, які можуть бути перевірені [10]. З означеного є відмінності в захисті осіб, що повідомляють про корупційне правопорушення. Під захист держави підлягають особи, які отримали статус викривачів.

Право на анонімність дає особі можливість повідомити про корупцію без зазначення жодних персональних даних про себе. Ключовою відмінністю є те, що для отримання статусу викривача, можливості подальшого захисту та отримання винагороди особа має розкрити інформацію про себе, надати докази, що саме вона зробила таке анонімне повідомлення. Для захисту персональних даних анонімного викривача після їх розкриття можуть бути здійснені, зокрема, такі заходи безпеки, як забезпечення конфіденційності відомостей про особу, закритий судовий розгляд. При цьому держава гарантує, що кожен має право обирати формат повідомлення про корупцію залежно від своїх мотивів, обставин та застережень [11].

Окрім вищезазначеного, у Сінгапурі спостерігається високий рівень суспільної довіри до політичного керівництва та державних інституцій, що є ключовим елементом національної антикорупційної моделі. Ефективність цієї системи значною мірою забезпечується завдяки стійкій політичній волі до викоринення корупції, а також активній громадській позиції, орієнтованій на неприйняття корупційних практик.

До того ж, протидія корупції в Сінгапурі стала ефективною завдяки таким принципам, як:

1. Застосування заходів до обох сторін (до тих, хто дає хабарі, а також до тих, хто їх бере).
2. Чітке дотримання принципу відповідальності: корупцію необхідно карати в адміністративному або кримінальному порядку. Але громадський осуд є невід'ємною частиною процесу покарання.

3. Проведення чітких меж між державними обов'язками та особистими інтересами (конфуціанський обов'язок допомагати своїй сім'ї, родичам та друзям повинен виконуватися тільки за допомогою залучення особистих, а не державних коштів).

4. Укріплення верховенства закону. Це досягається за рахунок діяльності Бюро, яке розслідує випадки корупції, судових органів, які вирішують, яким буде покарання. Таким чином, суспільство впевнене, що Бюро діє ефективно та юридично законно.

5. Максимальне виключення корупції шляхом встановлення зрозумілих та чітких методів роботи та прийняття рішень власними структурами. Як тільки суспільство усвідомить, що не існує можливості впливати на урядові рішення шляхом дачі хабара, корупції стане менше.

6. Демонстрація лідерами особистих прикладів бездоганної поведінки на самому високому рівні, щоб підтримувати свій моральний авторитет, необхідний для боротьби з корупцією. Отже, невідкупність повинна бути ключовим критерієм, основною метою політичних лідерів.

7. Необхідність наявності гарантій, що саме визнання особистих та професійних досягнень, а не родинні зв'язки або політичне покровительство повинні бути визначальними факторами при призначенні посадових осіб. Використання сімейних зв'язків підриває довіру до державної служби, до її ефективності та безпристрасності. Навпаки, визнання досягнень гарантує, що на відповідну посаду буде призначено кваліфікованого спеціаліста.

8. Дотримання принципу невідкупності та звільнення чиновників, які заплямували свою репутацію. Преса відіграє важливу роль у наданні гласності випадків корупції та деталізації покарання, щоб інформувати суспільство відповідно наслідків корупції. Це допомагає збудувати атмосферу чесності та довіри до державної служби, а також закріпити принцип покарання корупції, так як боротьба з корупцією залежить від системи цінностей політичних лідерів, державної служби та суспільства.

9. Відповідна оплата праці державних службовців. У Сінгапурі міністрам та вищим посадовим особам працю оплачують відповідно до формули, яка прив'язана до середньої заробітної плати успішно працюючих осіб у приватному секторі (адвокатів, банкірів та ін.).

10. Створення ефективного, працюючого за принципом чесності та відданості своїй справі органу по боротьбі з корупцією, захист інформаторів, які повідомляють про випадки корупції.

11. Мінімізація кількості необхідних для документів підписів, що призводить до зменшення вчинення корупційної діяльності.

12. Обов'язковим є контрольована звітність державних осіб про джерела їх доходів. У Сінгапурі кожен рік від державних службовців вимагають заповнення спеціальних форм

декларації їх майна, активів та боргів. Якщо службовці не можуть пояснити, звідки в них з'явилися додаткові фінансові кошти, можна припустити, що джерелом є корупція. Тоді проводиться відповідна перевірка. Прокурор має право перевіряти будь-які банківські, акціонерні та розрахункові рахунки осіб, які підозрюються в порушенні Закону про запобігання корупції [12].

Висновки. Антикорупційна політика Сінгапуру – це цілісна, послідовна та ефективна модель протидії корупції. До ключових її елементів належать: 1) антикорупційне законодавство: а) прийняття спеціалізованих законів, зокрема PCA та CDSA; б) встановлення суворих покарань та широкої юрисдикції для боротьби з корупцією як у державному, так і в приватному секторах; 2) незалежне антикорупційне агентство (Бюро з розслідування корупційних справ (CPIB)), орган, який підпорядкований безпосередньо прем'єр-міністру, що гарантує його неупередженість і політичну нейтральність; 3) системна правозастосовна практика: а) швидке, ефективне та неупереджене розслідування антикорупційних правопорушень, незалежно від посади чи статусу фігурантів; б) передача справ до Генеральної прокуратури лише після повного розслідування та зібрання доказової бази; 4) професійна та добросовісна державна служба: а) високі стандарти прозорості й етики в державному управлінні; б) адекватна оплата праці державних службовців як запобіжник корупційним проявам; в) чітка кадрова політика з акцентом на добросовісність і компетентність; 5) принцип «нульової толерантності» до корупції: а) застосування покарання за будь-яке правопорушення незалежно від суми хабара; б) формування громадської свідомості, де корупція розглядається як соціально неприйнятне явище; б) висока громадська довіра та підтримка: а) розбудова культури добросовісності серед населення; б) активне залучення громадськості до виявлення та запобігання корупції; 7) прозорість та підзвітність державних процесів: а) цифровізація послуг, мінімізація людського фактору у взаємодії з державою; б) регулярна звітність і публічне обговорення результатів антикорупційної діяльності.

Визначені елементи забезпечують результативність процедур стримування й протидії корупції, що може слугувати орієнтиром для адаптації позитивних практик в українському контексті.

Список використаних джерел:

1. CPI 2024: Highlights and insights. *Transparency*, 2024. URL: <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2024-highlights-insights-corruption-climate-crisis>
2. Prevention of Corruption Act. Corrupt Practices Investigation Bureau, 2025. URL: <https://www.cpib.gov.sg/about-corruption/legislation-and-enforcement/prevention-of-corruption-act/>
3. Corruption, Drug Trafficking And Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act. Corrupt Practices Investigation Bureau, 2025. URL: <https://www.cpib.gov.sg/about-corruption/legislation-and-enforcement/cdsa/>
4. The-corruption-casebook. Corrupt Practices Investigation Bureau, 2020. URL: <https://www.cpib.gov.sg/files/the-corruption-casebook.pdf>
5. Prevention of Corruption Act 1960. Attorney-General's Chambers of Singapore, 2025. URL: <https://sso.agc.gov.sg/Act/PCA1960#pr6->
6. Definition of Corruption. Corrupt Practices Investigation Bureau, 2025. URL: <https://www.cpib.gov.sg/about-corruption/prevention-and-education/definition-of-corruption/>
7. Seen or Suspect Something? Corrupt Practices Investigation Bureau, 2025. URL: <https://www.cpib.gov.sg/>
8. Constant Vigilance Vital To The Fight Against Corruption. Corrupt Practices Investigation Bureau, 2024. URL: <https://www.cpib.gov.sg/press-room/press-releases/constant-vigilance-vital-to-the-fight-against-corruption/>
9. Статистична інформація про результати роботи спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції та інших державних органів. *Офіційний вебсайт Національного агентства з питань запобігання корупції*, 2025. URL: <https://dap.nazk.gov.ua/kpi/info/1/>
10. Повідомлення про корупцію. *Офіційний вебсайт Національного агентства з питань запобігання корупції*, 2025. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/robota-z-povidomlennamy/>
11. Конфіденційне та анонімне повідомлення про корупцію: у чому різниця? *Східне міжрегіональне управління Міністерства юстиції*, 2025. URL: <https://www.sumyjust.gov.ua/povini/27237/>
12. Протидія корупції в Сінгапурі. *Інформаційне агентство Антикорупційна правозахисна рада*, 2016. URL: <https://com1.org.ua/borba-z-korupciyeyu-v-singapuri-recept-uspixu/>